JAARGANG 7 No. 2
JULI 1960.

"Coolia"

CONTACTBLAD VAN DE

NEDERLANDSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

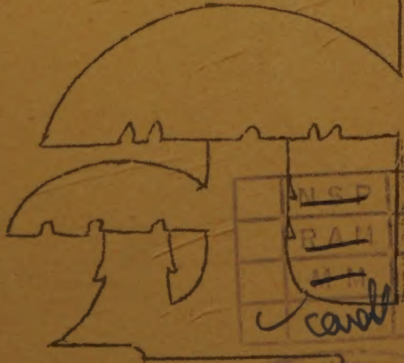

N.S.P.
R.A.M.
M.M.
COMMONWEALTH MYCOLOGICAL INSTITUTE
9 AUG 1960

REDACTEUR P.B. JANSEN, MEERTEN VERHOFFSTR. 9, BREDA.

EXCURSIE PROGRAMMA 1960

Hieronder volgt een overzicht van het gezamenlijke programma van N.M.V. en Paddestoelen werkgroep van de KNNV. Zoals bekend, zijn leden van de Paddestoelen werkgroep van harte welkom op excursies van de N.M.V. (met uitzondering van het weekend van de Flora commissie) en omgekeerd.

Bij wijze van experiment zijn een aantal plaatselijke excursies, vaak op zaterdagmiddag, uitgeschreven, in de hoop, dat de in de betreffende omgeving wonende leden van de geboden gelegenheid gebruik zullen maken om paddestoelen in het veld te leren kennen.

De definitieve gegevens over de excursies zullen in het volgende nummer van Coolia bekend worden gemaakt.

Noteert U nu alvast de data voor de excursies, waaraan U denkt te kunnen deelnemen. En als het enigszins kan, houdt U dan het weekend 15-16 october vrij voor het landelijk weekend te Leersum.

<u>18 september, zaterdagmiddag</u>: <u>Amsterdam</u>, Amsterdamse bos, o.l.v. W.J. Reynders.
<u>Rotterdam</u>, Kralingerhout o.l.v. C. Bas.
<u>Wageningen</u>, Oranje Nassau Oord, o.l.v. Dr. R.A. Maas Geesteranus.

<u>24/25 september, weekend van de Flora Commissie</u>.
Omgeving Dwingelo, o.l.v. Dr. J.J. Barkman en Dr. M.A. Donk.

<u>1/2 october, weekend van de paddestoelen werkgroep van de KNMV</u>. Omgeving Boxtel.

<u>8 october, zaterdagmiddag</u>.
<u>Wassenaar</u>, Meyendel, o.l.v. Dr. R.A. Maas Geesteranus.
<u>Apeldoorn</u>, 't Loo, o.l.v. C. Bas.

<u>9 october, zondag</u>. <u>Omgeving Groningen</u>, o.l.v. Dr. L.S. Wildervanck en G. Douwes.
<u>Vechtstreek bij Breukelen</u>, o.l.v. Dr. G.A. de Vries.

<u>15-16 october, landelijk weekend van de N.M.V.</u>
<u>Leersum-Amerongen</u>, o.l.v. G.A. van Eyndhoven.

TWEE INTERESSANTE EN ...... HERKENBARE VEZELKOPPEN.

1. Inocybe squamata.

Het aantal soorten van het geslacht Inocybe, of wel Vezelkop, is zeer groot in ons land. Zij zijn echter zo moeilijk uit elkaar te houden dat niemand bij benadering weet hoeveel het er zijn. Misschien is het voor de amateur een troost te weten dat ook de vakmensen elk jaar een aantal pakjes met vezelkoppen ongedetermineerd moeten wegleggen in de hoop dat zij er later beter raad mee weten.

Toch herbergt ook het geslacht Inocybe een aantal soorten die met enige inspanning met het blote oog buiten herkend kunnen worden.
Twee nog weinig bekende en toch goed herkenbare soorten wil ik hier in 't kort bespreken.

De eerste is een soort die door de Deense mycoloog J. Lange werd beschreven en wel Inocybe squamata. Zoals de naam al zegt is het een geschubde soort. Het zijn vooral de jonge exemplaren met aangedrukte donkere rossigbruine vezelschubjes op een groenig-gele ondergrond, die erg opvallen. Later wordt de hoed meer radiair rossig bruin vezelig en zijn de donkere schubjes meestal nog slechts bij de umbo zichtbaar. De groenig gele tot strogele tint blijft het langst bij de hoedrand zichtbaar. De lamel-

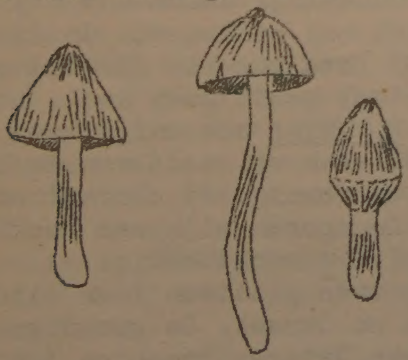

2. Inocybe aurea.

len verkleuren van beige naar olijfkleurig bruin en hebben een opvallend witte snede. De steel begint bleek, maar krijgt spoedig een licht rozig okerbruine vezelstreping en is alleen in het begin iets donzig, maar wordt spoedig kaal. De geur is onbeduidend. Op doorsnede is het vlees in hoed en steelbasis vaak groenig geel getint.
De sporen zijn glad, 10.0-12.5 x 5.5-6.5 micron.
Er komen alleen clavate cystiden op de snede van de lamel voor. Het is dus een soort uit de groep van Inocybe fastigiata. De soort vertoont een sterke voorkeur voor standplaatsen op klei onder populieren.

De eerste maal dat ik de soort zag was in 1956, toen de heer K. Bakker hem opzond vanuit Delft. Later verzamelde ik flinke aantallen in de Leidse Hout en nu kort geleden ook in het Amsterdamse bos. Zowel in Leiden als in Amsterdam bleek dat er geen absolute binding met Populier is. Wel lagen alle drie de vindplaatsen op klei.

De tweede soort die ik op het oog heb is voorlopig nog een endeem, d.w.z. een soort die tot ons land beperkt is. Dat is iets heel bijzonders, maar het zal wel veranderen als men in het buitenland van het bestaan van deze soort op de hoogte raakt. Het gaat hier om Inocybe aurea door Huijsman enige jaren geleden in Fungus (25: 22.1955) beschreven.

Deze prachtig goudgele soort met puntige zijdeachtige vezelige hoed en gelig witte steel is moeilijk te miskennen. Het is een soort met een duidelijk velum dat bij jonge exemplaren de hoedrand met het midden van de steel verbindt. Daaronder is de steel iets vezelig of glad en daarboven fijn bepoederd. De steel heeft geen knol.

Onder het microscoop heeft I. aurea ook enige zeer goede kenmerken. De cystiden op vlak en snede van de lamellen zijn zeer dunwandig, spoelvormig tot clavaat en dragen bijna geen kristallen. De sporen zijn eer hoekig dan knobbelig; sommige zijn zelfs ± rechthoekig.

Huijsman kende de soort van twee plaatsen toen hij hem beschreef, n.l. van Doetinchem en Gorsel. De grondige speurtochten van Dr. E. Kits van Waveren brachten 3 nieuwe vindplaatsen aan het licht: Vorden, Warnsveld en Amersfoort.

Merkwaardig genoeg bestaan de meeste vondsten uit slechts één exemplaar!

I. aurea groeit in droge dennebossen, hakhoutbosjes e.d. en heeft, gezien de ruime mate waarin deze bostypen in Nederland aanwezig zijn, misschien een grote verspreiding in ons land.

Rijksherbarium, Leiden. C. BAS.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

DRINGEND VERZOEK OM OPGAVE VAN VINDPLAATSEN EN TOEZENDING VAN MATERIAAL.

Voor een bepaald doel moet ik dit jaar kleurenfoto's maken van de hierna te noemen paddestoelen, die in mijn omgeving weinig of niet voorkomen.
Het zijn:
Agaricus arvensis of campester (Akker- of Weidechampignon) --- Asterophora (Nyctalis) parasitica (Sterzwammetje) --- Boletus aurantiacus of rufescens (Rosse boleet) --- Boletus cyanescens (Indigo-boleet) --- Calvatia (Bovista) gigantea (Reuzen-bovist) --- Cortinarius armillatus (Armbandzwam) --- Craterellus cornucopioides (Hoorn-van-overvloed) --- Craterellus tubaeformis (Trechter-cantharel) --- Hydnum repandum (Gele stekelzwam) --- Hydnum imbricatum (Geschubde stekelzwam) --- Lentinellus cochleatus (Bruine anijszwam) --- Mutinus caninus (Kleine stinkzwam) --- Myriostoma coliforme (Peperbus) --- Masseeola (Sparassis) crispa (Sponszwam) --- Paxillus atrotomentosus (Zwartvoet-Krulzoom) --- Peziza aurantia (Grote oranje bekerzwam) --- Polyporus frondosus (Eikhaas) --- Polyporus giganteus (Reuzenzwam) --- Ramaria (Clavaria) aurea, flava, formosa of botrytis, (Grote gele koraalzwam) --- Rhizina undulata (Oliebolzwam) --- Russula aeruginea (graminicolor) of virescens, (Groene russula) --- Tremellodon gelatinosum (Stekel-trilzwam) --- Tyromyces (Polyporus) sulphureus (Zwavelzwam).

Willen degenen, die deze soorten alle of gedeeltelijk kennen, zo vriendelijk zijn, mij even bericht (schriftelijk

of telefonisch) te doen toekomen, wanneer zij in de komende maanden een of meer der genoemde soorten (mooie, verse exemplaren) in hun omgeving of elders weten te staan, graag met zo duidelijk mogelijke aanwijzing van de vindplaats?

Verder zou ik graag mooi, vers materiaal willen ontvangen van de volgende soorten:
Cordyceps militaris (Rupsendoder) --- Cordyceps capitata (Ronde truffel-knotszwam) --- Cyathus striatus of olla (Bekertjes-nestzwam) --- Daedalea quercina (Doolhofzwam) --- Lenzites saepiaria (Geelbruine plaatjes-houtzwam) --- Lentinus tigrinus (Tijger-houtzwam) --- Polysticus perennis (Tolzwammetje) --- Thelephora spec. (behalve terrestris) (Franjezwam) --- Xylaria polymorpha (Hout-knotszwam).

Kosten van verzending worden gaarne vergoed. Bij voorbaat hartelijk dank voor Uw medewerking.

Nassauplein 5, Alkmaar.
Tel. 02200 - 4366.
G.D. Swanenburg de Veye.

-=========-

MYCOLOGISCHE PORTEFEUILLE

Op de jaarvergadering 1959 is besloten de abonnementsprijs op de Mycologische portefeuille aanmerkelijk te verlagen en deze te stellen op f. 5,-- per jaar.

Van de tijdschriften, welke in de portefeuille zullen circuleren, noemen wij:

Bulletin trimestriel de la Société Mycologique de France.
Cžeska Mykologia.
Friesia.
Lloydia.
Mycologia.
Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde.
Transactions of the British Mycological Society.
Zeitschrift für Pilzkunde.

Wij hopen, dat de belangwekkende inhoud en vooral de verlaagde prijs, er meer leden toe zal brengen zich op de

portefeuille te abonneren.

Men wordt verzocht zich vóór 15 sept. a.s. als abonné op de Mycologische portefeuille aan te melden bij de secretaresse der N.M.V. (Mej. Dr. A. Jaarsveld, Hugo de Vries laboratorium, Plantage Middenlaan 2 a, Amsterdam C).

Degenen, die zich indertijd n.a.v. de oproep in Coolia jrg. 5, no. 6 als abonné hebben aangemeld, behoeven zich niet opnieuw op te geven.

De portefeuillecommissaris, de heer H. Kleijn, stelt zich voor, bij voldoende aanmelding, omstreekt 1 oct. a.s. met de circulatie te beginnen. De abonnementsprijs voor 1960 zal dan slechts f. 2,50 bedragen.

Zij, die zich als abonné hebben opgegeven, zullen nog nadere mededelingen ontvangen.

de secretaresse
Dr. A. Jaarsveld.

-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

PROBLEMEN ROND DE KLEINE STINKZWAM.

De lezer zal misschien schrikken en zich verbijsterd afvragen of er dan geen enkele soort zonder problemen is. Mutinus caninus (Huds. ex Pers.) Fr., of wel de Kleine stinkzwam, is zo gemakkelijk te herkennen. Een slanke rozig of gelig witte steel met een rode of oranje top, samen het receptaculum genoemd. De top aanvankelijk bedekt door een donker olijf-groen, sporen-bevattend, slijm (de gleba); het geheel ontspringend uit een kleine witte gelatineuze zak (de volva) aan de basis van de steel. En toch.....!

In de Leidse Hout groeit de Kleine stinkzwam in de zomer vaak bij vele tientallen. Daar heb ik dus voor het Rijksherbarium uitgebreid materiaal verzameld, deels voor de collectie van het Rijksherbarium zelf, deels voor ruil met andere herbaria in het buitenland. Doordat het materiaal zo rijk is meende ik de soort goed te hebben leren kennen. De steel van de grootste exemplaren (± 12 cm hoog) is even onder de slijmkop wel 1,5 cm dik, maar wordt naar de basis aanzienlijk dunner. Dit maakt dat de vrucht-

lichamen erg onzeker op de benen staan en je bijna nooit volwassen exemplaren overeind vindt. De kleur van de top, onder de donker olijfgroene volva, is prachtig frambozenrood. Iets lager dan de gleba gaat deze kleur geleidelijk over in de lichte rozig-gelige tint van de steel. Zo was dus mijn beeld van <u>Mutinus caninus</u>.

Maar op een goede dag vond ik in Oud Poelgeest, een oud landgoed dicht bij de Leidse Hout, een groepje Kleine stinkzwammen, die niet in dat beeld pasten. Ten eerste waren ze veel slanker. Hoewel even groot als de hierboven beschreven exemplaren was het deel van de steel juist onder de gleba-dragende kop hoogstens 0,8 cm dik. Ten tweede bleek de kop na het verdwijnen van de gleba zuiver oranje in plaats van frambozen-rood te zijn. Ten derde was er een abrupte overgang van het oranje van de kop in een licht oranje-gelige tint van de steel. De veronderstelling dat we hier met twee soorten te maken hebben lijkt dus niet al te stoutmoedig.

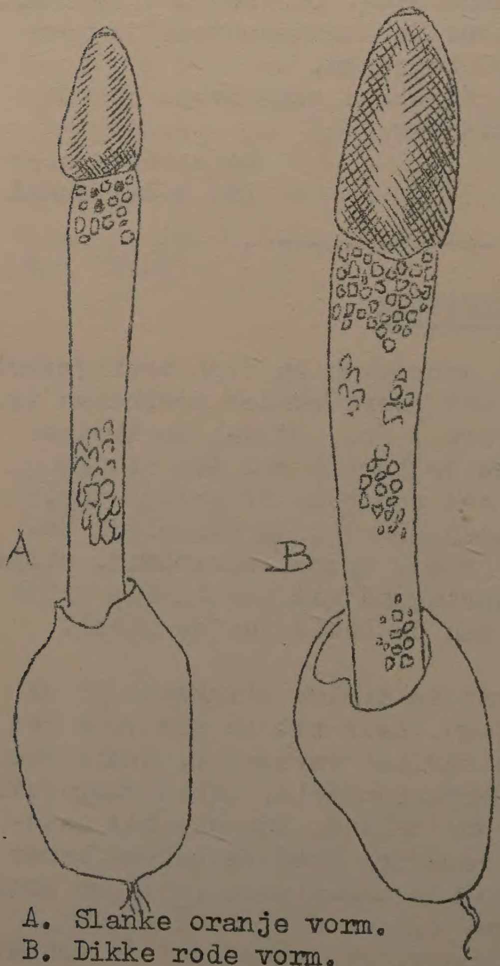

A. Slanke oranje vorm.
B. Dikke rode vorm.

Er is enig verschil tussen beide genoemde vindplaatsen. De bodem van de Leidse Hout bevat een groot percentage klei, de begroeiïng bestaat uit zeer gemengd jong loofhout. De vindplaats in Oud Poelgeest ligt op humusrijk

zand, waarop eveneens gemengd loofhout groeit, waaronder oude beuken en eiken.

Hierbij is het niet gebleven. Vers materiaal uit de boswachterij Dwingelo en uit Nieuweroord bij Leiden behoorde tot de dikke frambozenrode vorm. Uit het Mantingerbos in Drente en uit het Vogelenzangse bos kwam de slanke oranje vorm. Overgangen heb ik nog niet gezien. Van de meer dan honderd exemplaren die ik uit de Leidse Hout zag vertoonde er niet één de oranje kleur van het materiaal uit Poelgeest, hoewel er wel eens tengere exemplaren bij waren.

Tot nu toe is de kleur het belangrijkste onderscheid tussen de twee vormen (de sporenmaten bieden geen houvast). Jammer is dat gedroogd materiaal na enige maanden de oorspronkelijke kleur verliest. Gedroogd materiaal zonder aantekeningen kan ik dus niet met één van de twee vormen identificeren. Maar ik heb goede hoop dat ik een morphologisch verschil op het spoor ben dat deze moeilijkheid uit de weg zal ruimen.

Als de twee hierboven beschreven vormen van de Kleine stinkzwam constant verschillend blijken te zijn, rijst de vraag welke van de twee de echte _Mutinus caninus_ is en tot welke soort dan de andere vorm behoort. Hieraan zit enige literatuurstudie vast, waar ik nog niet aan toe ben gekomen. Een voorlopige indruk is dat de slanke oranje vorm de echte _Mutinus caninus_ (Huds. ex Pers.) Fr. is en dat de frambozenrode dikke vorm wel eens _Mutinus ravenelii_ (Berk. et Curt.) E. Fischer zou kunnen zijn. De laatste soort stamt uit Amerika, maar het voorkomen in Europa is reeds vastgesteld.

Dat de zaak niet zonder meer duidelijk is, blijkt wel als men het Mutinus-taballetje in het boekje van Moser probeert te gebruiken.

Hopelijk zullen de lezers van nu af aan de Kleine stinkzwam met andere ogen bekijken. De afdeling Mycologie van het Rijksherbarium te Leiden (Nonnensteeg 1) is zeer verlangend naar meer gegevens en ..... naar eieren van de kleine stinkzwam. Het is namelijk niet goed mogelijk volwassen exemplaren op te sturen. Maar zorgvuldig verzamel-

de eieren in een doosje, stevig verpakt tussen vochtig mos, bladeren of papier blijken na verzending meestal bereid zich normaal verder te ontwikkelen, mits ze in vochtig zand onder glas worden geplaatst.

Ik hoop over enige tijd met meer positieve gegevens op het hier aangesneden probleem terug te kunnen komen.

Rijksherbarium, Leiden. C. Bas.

- - - - - - - - - - - - -

RHODOPHYLLUS SPHAGNETI (R. NAVEAU) KÜHN-ROMAGN.

Verleden jaar liet de Heer Bas mij enkele fraaie aquarellen zien van een forse roze-spoorder, die gevonden was door leden van de Eindhovense paddestoelen werkgroep. Met behulp van de "Flore" had men deze gedetermineerd als Rhodophyllus sphagneti.

Op 24 juli j.l. vond ik op het natuur reservaat Goudbergven bij Strijbeek een groot aantal van deze fraaie zwammen. In de "Flore" staat vermeld, dat ze in het sphagnum groeien. Dat is slechts in zoverre juist, dat ze groeien op oud, verdroogd sphagnum, dat door overvloedige regens weer flink nat is geworden. U moet ze dus zoeken in opgedroogde vennetjes en niet in het levende sphagnum.

Een duidelijke tekening met beschrijving kunt U vinden in Fungus 18, afl. 4, pag. 51-52 van de hand van de Heer Sweers, die echter de soort niet bij naam kende.

Korte beschrijving: hoed eerst klokvormig, later meer uitgespreid, met duidelijke umbo, tot 6 cm. diam., zeer donker, maar bij opdrogen lichtgrauw. De steel is dik, van boven tot 8 mm, van onderen tot 12 mm. De lengte kan tot 8 cm bedragen, de kleur is zeer licht, met donkere grijs-bruine lengte strepen. Onder het microscoop vallen de sporen op, deze hebben vele kleine knobbeltjes en zijn ong. 12 x 8 micron groot.

P.B. Jansen.

NEDERLANDSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Bestuur.

G.L. van Eyndhoven, voorz., Floraplein 9, Haarlem.
Dr. G.A. de Vries, ond.-voorz., Chopinlaan 1, Baarn.
Mej. Dr. A. Jaarsveld, secr., Hugo de Vries-laboratorium, Middenlaan 2a, Amsterdam-C.
Mej. J.P.S. Smit, penningm., Nic. Maesstraat 135, Amsterdam-Zuid, postrek. 90902, t.n.v. penningm. N.M.V.
Dr. R.A. Maas Geesteranus, bibl., Rijksherbarium, Nonnensteeg 1, Leiden.
Dr. M.A. Donk, voorz. Flora-comm., Pr. Mauritslaan 18, Den Haag.

Contributie.

De contributie bedraagt f. 6,50 per jaar voor gewone leden en f. 3,50 voor huisgenootleden en studentleden.

LEDEN-ADMINISTRATIE

Overleden.

Mej. W. Albers, Pijnboomstraat 12, 's-Gravenhage. 24-4-1960.
H. Hoogendoorn, Ravelijn de Grenadier 19, Goes. Med. 21-11-1959.

Adreswijzigingen.

C. Bas, Joh. Wagenaarlaan 12, Leiden.
G.J.F. Becker, p/a De Werk, Avenue Concordia 93c, Rotterdam 16.
Dr. S. Broekhuizen, Halderbrinkweg 20, Bennekom (Gld.)
J. v. Brummelen, Hyacinthenlaan 25, Haarlem.
Dr. Ir. G. v.d. Ende, Mozes en Aäronlaan 7, Groesbeek.
Prof. Dr. O.F. Uffelie, Sophialaan 25, Zeist.

Nieuwe leden.

Jeugd-Natuur-Historische Vereniging, Voorz.: F. Nijenhuijs,

Spinozaweg 40, Utrecht; per 1-1-1960.
Mej. M.A.A. Schipper, biol.dra., Cantonlaan 9, Baarn.

Bedankt als lid per 1-1-1960:

M.C. Fehr-de Wal, Beeklaan 484, 's-Gravenhage. (23-11-1959)
J.B. Melsen, Waldeck Piermontlaan 21, Overveen. (28-12-1959)
Th. Reynders, Spoorlaan 3, Bilthoven. (2-12-1959)
Mr. W.A. Swets, Sparrenlaan 20, Hilversum. (23-12-1959)

Bedankt als lid per 1-1-1961:

C.de Wolf, Studentlid, Oude Gracht 207, Alkmaar.

-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

PADDESTOELEN ONDERZOEKJES 1960.

Voor de onderzoekjes welke sinds 1958 lopen was het vorig jaar een verloren jaar. Hopelijk kunnen we de schade in 1960 inhalen. De vele regens in juli houden een belofte in! Er staan weer dezelfde onderwerpen op het programma als de vorige jaren. Zij die geen stencil hebben ontvangen en toch aan deze onderzoekjes willen deelnemen schrijven even een briefkaartje aan C. Bas, Rijksherbarium, Nonnensteeg 1, Leiden.

-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

EXCURSIE NAAR HET HEEZER BOS.

Behalve de in het program vermelde excursies is er op zondag 9 october ook nog een tocht naar het Heezer Bos, o.l.v. de Eindhovense Paddestoelen Werkgroep. Vertrek ong. 10 uur van station Heeze-Leende, na aankomst van de trein uit de richting Eindhoven.

-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-